

ΜΑΡΙΑ ΚΑΠΠΟΥ

Η σημασία των γλωσσικών επιλογών στη γραπτή δοκιμασία

Σκοπός

Να γίνει κατανοητό ότι μαθαίνουμε για τη γλώσσα των κειμενικών ειδών για να κατανοούμε τα κείμενα αναφοράς ώστε

1. να απαντούμε αποτελεσματικά στο Α Θέμα και σε ερωτήσεις κατανόησης περιεχομένου
2. να απαντούμε σε όλες τις ερωτήσεις του Β Θέματος
3. Δ Θέμα: να επιλέγουμε το κατάλληλο γλωσσικό και υφολογικό επίπεδο για να συντάσσουμε ένα επικοινωνιακά αποτελεσματικό κείμενο επιχειρηματολογίας

1.γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα

Μορφοσυντακτικά φαινόμενα		
Προτάσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Αποφαντικές • Ερωτηματικές • Κύριες και δευτερεύουσες 	
Σύνδεση προτάσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Παρατακτική (μικροπερίοδος λόγος) • Υποτακτική (απλή και διαδοχική υπόταξη) Μακροπερίοδος λόγος • Ασύνδετο • Πολυσύνδετο 	
Φράσεις, λέξεις, σύνδεσμοι, διαρθρωτικές λέξεις	<p>που δηλώνουν</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. το ίδιο θέμα 2. όμοιες πληροφορίες 3. λογικές σχέσεις ανάμεσα στις πληροφορίες 	
Σύνταξη	Ενεργητική Προτίμηση σε ρηματικές φράσεις	Παθητική Ονοματοποίηση
Σημεία στίξης συντακτικά	<ul style="list-style-type: none"> • Τελεία • Άνω τελεία • Άνω και κάτω τελεία • Κόμμα • Ερωτηματικό • Θαυμαστικό • Παρένθεση • Παύλες/κεραίες 	
Λεξική σημασία ρημάτων Τα ρήματα δηλώνουν ποικίλες πληροφορίες!!!	<p><u>Όταν αναφέρονται στον άνθρωπο</u></p> <p>Ενέργειες, Σκοποί, προθέσεις Κίνητρα Επιθυμίες Δραστηριότητες Προτιμήσεις Οράματα προσδοκίες κ.λπ.</p>	<p><u>Όταν αναφέρονται σε αφηρημένες έννοιες</u></p> <p>Αιτίες Αποτελέσματα Προϋποθέσεις Απόψεις Μέσα Διαδικασίες Κ.λπ.</p>
Ρηματικές εγκλίσεις. Επιρρήματα, σύνδεσμοι, ρήματα Απρόσωπη σύνταξη	Τροπικότητα Επιστημική και δεοντική	
Ρηματικά πρόσωπα και αριθμοί	Α ενικό και πληθυντικό Β ενικό και πληθυντικό Γ ενικό και πληθυντικό	

Λεξιλόγιο	
Λειτουργίες της γλώσσας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αναφορική/δηλωτική/κυριολεκτική 2. Ποιητική/συνυποδηλωτική/συγκινησιακή
Λεξιλόγιο	Καταγωγή των λέξεων <ol style="list-style-type: none"> 1. λόγιο 2. αφηρημένο 3. ειδικό 4. λαϊκό 5. νεολογισμοί 6. ξένες λέξεις 7. λέξεις συγκινησιακά φορτισμένες 8. λέξεις σε εισαγωγικά
Σημασία των λέξεων	<ol style="list-style-type: none"> 1. πολυσημία 2. κυριολεξία/δήλωση 3. μεταφορά/συνυποδήλωση 4. συνώνυμα 5. αντώνυμα 6. υπερώνυμα 7. συνυπώνυμα 8. λέξεις νοηματικά συγγενείς από τον ίδιο θεματικό χώρο
Σχήματα λόγου	<ol style="list-style-type: none"> 1. μεταφορά 2. αναλογία, 3. παρομοίωση 4. προσωποποίηση 5. αντίθεση 6. ειρωνεία 7. επανάληψη 8. οξύμωρο 9. σύμβολα 10. σχήμα λιτότητας 11. παραλληλία 12. άρση και θέση 13. υπερβατό
Αφηγηματικοί τρόποι	<ol style="list-style-type: none"> 1. Περιγραφή 2. Αφήγηση 3. Σχόλιο
Σημεία στίξης που λειτουργούν σχολιαστικά	Εισαγωγικά Θαυμαστικό Ερωτηματικό σε παρένθεση Αποσιωπητικά

Εξήγηση των όρων και παραδείγματα [σε αρχείο](#) που βρίσκεται στα μη λογοτεχνικά κείμενα στην ιστοσελίδα www.mariakappou.gr

2.Γλωσσικές επιλογές και γραπτή δοκιμασία

Από τις γλωσσικές επιλογές του πομπού κατανοούμε το περιεχόμενο και τον τρόπο οργάνωσης της παραγράφου

Επομένως, αναγνωρίζουμε τις προθέσεις του πομπού, συγκεκριμένα:

1. Ορισμός 2. Διαίρεση 3. Αναλογία 4. Σύγκριση-<u>αντίθεση</u> 5. Αίτιο-αιτιατό 6. Αιτιολόγηση 7. Παραδείγματα	Πρόθεσή του είναι Να διευκρινίσει/εξηγήσει το περιεχόμενο μιας έννοιας, δηλαδή να αναφέρει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά/γνωρίσματα/ιδιότητες που τη διαφοροποιούν από άλλες έννοιες. Να αναφέρει τις μορφές μιας έννοιας και τις ιδιότητες κάθε μορφής που τη διαφοροποιούν από τις άλλες. Να αναδείξει <u>τις ομοιότητες</u> ανάμεσα σε δυο έννοιες ή αντίστοιχα γεγονότα/περιστατικά, με σκοπό να εξηγήσει το περιεχόμενο μιας έννοιας αξιοποιώντας μία άλλη έννοια πιο οικεία στον αναγνώστη. Να αναδείξει τις <u>αντιθέσεις/διαφορές</u> ανάμεσα σε έννοιες των οποίων η σημασία μπορεί να συγχέεται. Να αναφέρει -ή τις αιτίες και τα αποτελέσματα που μπορεί να προκύπτουν από ένα αρνητικό φαινόμενο-πρόβλημα -ή τις θετικές συνέπειες μιας ενέργειας, ενός θεσμού, μιας επιλογής κ.λπ. -ή τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από προτάσεις αντιμετώπισης ενός προβλήματος ή ενός αρνητικού φαινομένου. -ή να αιτιολογήσει την άποψή του ότι (γιατί) -ή να αιτιολογήσει μια αρνητική ή θετική αξιολόγηση -ή να διαφωνήσει με απόψεις άλλων (αντίλογος) ή εξηγεί /διευκρινίζει ή τεκμηριώνει με δεδομένα μια άποψη/γνώμη

Από τις γλωσσικές επιλογές

Αναγνωρίζουμε την τροπικότητα, δηλαδή τη στάση του ομιλητή απέναντι στα λεγόμενά του

1. Εγκλίσεις
2. Ρήματα
3. Επιρρήματα
4. Προθετικά σύνολα
5. Επιρρηματικές φράσεις

Επιστημική
Βεβαιότητα
Πιθανότητα
Δυνατότητα
Υπόθεση

Δεοντική
Υποχρέωση
Πρόθεση
Επιθυμία
Ευχή

Από τις γλωσσικές επιλογές

κατανοούμε τη συνεκτικότητα

1. Αντωνυμίες
2. Συνώνυμα
3. Υπερώνυμα
4. Συνυπώνυμα
5. Επαναλήψεις λέξεων
6. Παράλειψη λέξεις
7. Χρήση γενικότερου όρου
8. Λέξεις νοηματικά συγγενείς από τον ευρύτερο θεματικό χώρο

A. Ότι γίνεται λόγος για το ίδιο θέμα

1. Σύνδεσμοι
2. Διαρθρωτικές λέξεις

B. Τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στις πληροφορίες όπως:

Επεξήγηση, προσθήκη όμοιων πληροφοριών, σκοπός, αιτία, αποτέλεσμα, συμπέρασμα κ.λπ.

Από τις γλωσσικές επιλογές αναγνωρίζουμε τα μέσα πειθούς

και επομένως, αναγνωρίζουμε τους τρόπους πειθούς

1. Επιχειρήματα-τεκμήρια
2. Συνυποδηλωτική/συγκινησιακή χρήση της γλώσσας
3. Αποφθέγματα, γνωμικά, ρητά, παροιμίες, στίχοι ποιητών, αναφορές σε ειδικούς, αυθεντίες κ.λπ.

Επίκληση στη λογική
Επίκληση στο συναίσθημα

Επίκληση στην αυθεντία και το ήθος του πομπού

αξιολογούμε την πειστικότητα της επιχειρηματολογίας

Από τις γλωσσικές επιλογές

αναγνωρίζουμε τα κειμενικά είδη

Γλώσσα της επιχειρηματολογίας
Γλώσσα της εξήγησης
Γλώσσα της περιγραφής
Γλώσσα της αφήγησης

1. Επιχειρηματολογία
2. Εξήγηση
3. Περιγραφή
4. Αφήγηση

Από τις γλωσσικές επιλογές

χαρακτηρίζουμε το ύφος

Λεξιλόγιο
Σύνταξη
Ρηματικά πρόσωπα
Σχήματα λόγου
Σημεία στίξης
κ.λπ.

οικείο
άμεσο
παραστατικό
λόγιο
επίσημο,
τυπικό
ειρωνικό
χιουμοριστικό
κ.λπ.

Από τις γλωσσικές επιλογές αναγνωρίζουμε το περιεχόμενο, δηλαδή το είδος των πληροφοριών

επομένως, αναγνωρίζουμε τις προθέσεις του/της συγγραφέα σε ορισμένα σημεία του κειμένου

Λειτουργία της γλώσσας
(αναφορική/δηλωτική ή
συνυποδηλωτική/συγκινησιακή)
Λεξιλόγιο
(λόγιο, λαϊκό κ.λπ.)
Σύνταξη
(Ενεργητική ή παθητική)
Ρηματικά πρόσωπα
Ρηματικές εγκλίσεις
Ρηματικοί χρόνοι
Ερωτηματικές προτάσεις
Ονοματοποίηση
Σχήματα λόγου

- Εκφράζει τις σκέψεις, προβληματισμούς ανησυχίες για...
- Προτείνει
- Περιγράφει
- Αφηγείται/αναφέρεται σε περιστατικά/φαινόμενα
- Ενημερώνει
- Ειρωνεύεται
- Επιδοκιμάζει
- Αποδοκιμάζει
- Καταγγέλλει
- Ασκεί αρνητική κριτική π.χ. στους χειρισμούς της κυβέρνησης, στα σχέδια, στα προγράμματα, στις αποφάσεις, στη στάση κ.λπ.
- Δίνει έμφαση/τονίζει/επισημαίνει
- Σχολιάζει π.χ. κάποιο γεγονός, συμπεριφορά
- Παρουσιάζει ένα βιβλίο, μια παράσταση
- Αξιολογεί
- Παρακινεί/προτρέπει
- Διακωμωδεί μία κατάσταση
- Σατιρίζει
- Ευαισθητοποιεί/συγκινεί
- Αμφισβητεί
- Προκαλεί καλαισθητική συγκίνηση/σκοπός του είναι να τέρψει
- Να προσελκύσει/ανανεώσει το ενδιαφέρον του δέκτη
- Να τον κάνει κοινωνό των ιδεών του
- Να δημιουργήσει/ προκαλέσει συναισθήματα (ενοχή, ευθύνη ενθουσιασμό, κ.λπ.)
- Να συμβουλευσει